

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Кунаєва Артема Юрійовича «Науково-методичне обґрунтування системи оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства», представленій до спеціалізованої вченої ради Д 26.062.02 у Національному авіаційному університеті для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами.

Економіка України перебуває у постійно мінливому стані. Велика кількість вітчизняних виробників працює у несприятливих умовах, що впливають на ефективність їх діяльності та конкурентоспроможність. Особливо це стосується авіабудівних підприємств, які не завжди можуть визначити комплекс заходів, необхідних для забезпечення ефективності менеджменту та здійснити його оцінку. Оцінювання вносить визначеність, показує тенденцію, дозволяє робити аналіз управління за критерієм ефективності і визначати основні чинники, від яких залежить ефективність управління. Зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі функціонування підприємства, закономірно викликають появу нових принципів управління. У цих умовах вимога керованості підприємства виступає в якості одного з найважливіших критеріїв оцінки результативності його господарської діяльності. Чим сильніше проявляється вплив зовнішнього середовища, тим більше уваги керівництво повинне приділяти вивченню процесів, що відбуваються в оточенні підприємства, їх оцінюванню та розробці адекватних реакцій на можливі зовнішні впливи.

Враховуючи викладене, обраний напрям дисертаційного дослідження, присвяченого розробці науково-методичних основ формування практичних рекомендацій щодо обґрунтування системи оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства, є надзвичайно актуальним, має практичне значення для підвищення ефективності менеджменту авіабудівних підприємств та узгоджується із загальною тематикою науково-дослідних робіт Запорізького національного технічного університету за темами «Науково-

*Вх № 51.06/32
13.05.2019р*

методичне забезпечення структурних трансформацій в економіці промислового регіону» (ДР № 0115U004679, 2015-2018 рр.), «Підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм в умовах фінансово-економічної нестабільності» (ДР № 0114U006193, 2015-2019 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Результати дослідження свідчать про глибоку обізнаність дисертанта з науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених дослідженню проблем теорії і практики оцінювання ефективності менеджменту підприємств, чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дослідження. Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі Кунаєва А.Ю., є достатньо обґрунтованими і достовірними, що підтверджується:

використанням у якості теоретичної та методичної бази дослідження концептуальних положень менеджменту, економічної теорії, процесного управління, логістики, економіко-математичного моделювання, здобутків вітчизняної та зарубіжної науки в галузі економіки і менеджменту, врахування вимог міжнародного і національного законодавства та нормативно-правових актів;

застосуванням сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, серед яких домінуючими є методи системного аналізу та синтезу, узагальнення, економічного, статистичного та функціонально-структурного аналізу, організаційного дизайну, метод експертних оцінок;

належним відбором, систематизацією та оцінюванням статистичних даних Державної служби статистики України, аналітичних оглядів спеціалізованих періодичних видань, даних статистичної та оперативної звітності підприємств, зібраних автором у ході досліджень результатів діяльності вітчизняних та закордонних авіабудівних підприємств;

апробацією на конференціях та опублікуванням основних положень і рекомендацій у фахових виданнях, у тому числі у виданнях, які входять до наукометричних баз;

впровадженням результатів дослідження на підприємствах та їх використання у навчальному процесі.

Структура дисертаційної роботи обумовлена її метою і являє собою цілісний комплекс послідовних розробок теоретичних положень та

організаційно-методичних основ обґрунтування системи оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства. Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему.

Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю узагальнених теоретичних положень та розроблених науково-методичних основ оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства.

Основні положення дисертації, які містять певну наукову новизну.

1. Удосконалено науковий підхід щодо оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства (с. 37 – 42) в основі якого лежить прийняття рішення та забезпечення активної дії на об'єкт управління з метою поліпшення показників його ефективності діяльності на основі принципів формування даної системи, що дозволяє забезпечити прийняття необхідних управлінських рішень на основі використання встановленої функціональної взаємозалежності.

2. Обґрунтовано методичні положення оцінювання ефективності менеджерів підприємств (с. 118, 176 – 189), основу яких складає кореляція системи збалансованих показників і відповідних управлінських та професійних компетенцій, що дозволяє уніфікувати вимоги до співробітників і створити єдині стандарти поведінки, операціоналізувати діяльність як менеджерів по роботі з управлінським персоналом, так і самих керівників, підвищити ефективність менеджменту підприємства

3. Розроблено методичний підхід до організаційного забезпечення розробки та впровадження систем оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства в межах інформаційної системи управління (с. 199 – 212) що включає різноманітні засоби та методи проектування та використання систем, зокрема, моделювання шляхом варіювання в експерименті матеріальних або інформаційних потоків через процеси, що дозволяє визначити вплив динаміки різних чинників в системі та представити в кількісному вимірі як можна більше чинників та їх залежностей, що в подальшому дозволяє приймати рішення щодо забезпечення ефективності менеджменту.

4. Обґрунтовано інструментарій оцінювання ефективності управління бізнес-процесами авіабудівного підприємства (с. 86 – 105, 159 – 163), що полягає у застосуванні засобів управління корпоративною неструктурованою

інформацією (ЕСМ) через виділення основних напрямів, які визначають збалансованість моделі зрілості в сфері ЕСМ, а саме, технологічного (основні бізнес-процеси), управлінського (управлінські бізнес-процеси), інформаційного (електронний документообіг) та розрахунку інтегрального показника, що в процесі діагностування сприятиме об'єктивізації результатів структурного та порівняльного аналізу ефективності менеджменту.

5. Удосконалено організаційно-методичні засади процесу оцінювання ефективності менеджменту підприємства (с. 124 – 134), які передбачають визначення фактичної залежності зміни ключових показників ефективності, співставлення їх з динамічним нормативом за складовими (фінансова, клієнтська, внутрішні процеси, розвиток і навчання, соціальна відповідальність), що дозволить підвищити оперативність та точність аналізу, виявити нехарактерну динаміку, неспівставність з нормативними показниками та розробити заходи щодо підвищення ефективності менеджменту підприємства;

6. Розвинуто формалізація системи збалансованих показників підприємства (внутрішню ефективність) (с. 106 – 117) шляхом доповнення блоком соціальної відповідальності (зовнішня ефективність), як міри сприйняття підприємства у суспільстві та оцінювання власної діяльності через бачення споживачів і контактних аудиторій.

7. Набуло подальшого розвитку декомпозиція системи оцінювання ефективності менеджменту підприємства (с. 119 – 123, 198 – 204), яка структурує загальну оцінку за складовими внутрішньої (суб'єкта управління, функціональних елементів об'єкта управління) та зовнішньої ефективності менеджменту (задоволеність споживачів), базується на системному підході, враховує ключові характеристики оцінювання ефективності менеджменту на етапах виробництва, розподілу, обміну і споживання продукції і послуг авіапідприємства та сприяє поліпшенню інформаційного забезпечення оцінювання ефективності менеджменту підприємств та отриманню інформації для прийняття управлінських рішень.

8. Вдосконалено структурно-функціональна модель оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства (с. 76 – 80), в основі якої покладено системний підхід щодо вибору критеріїв та показників оцінки. Оцінювання здійснюється за наступними компонентами: стратегічного менеджменту (цілевизначення), ринковою (задоволеність споживача), організаційною (організація процесів оцінювання), операційною (алгоритм оцінювання), що дозволяє ідентифікувати особливості методики оцінювання

ефективності менеджменту авіабудівного підприємства та розробити заходи щодо задоволення потреб як зовнішніх, так і внутрішніх споживачів.

Викладені та обґрунтовані в дисертації нові теоретичні положення та практичні рекомендації отримані дисертантом на основі оригінального авторського підходу до вирішення актуальної науково-практичного завдання – використання організаційно-економічного забезпечення щодо оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій

Науково-методичні результати дисертаційного дослідження відрізняються глибиною аналізу, коректністю формулювань і пропозицій щодо практичного використання та науковою новизною.

За темою дисертації опубліковано 18 наукових праць, в тому числі: 1 одноосібна монографія та розділ 1 колективній монографії); 7 у фахових виданнях України (2 з яких індексуються у міжнародних наукометричних базах), 1 у міжнародних виданнях, 8 публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 25,23 друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 25,02 друк. арк.

Основний зміст дисертації у повній мірі відображений в авторефераті.

Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Наукове значення результатів дисертаційної роботи полягає у розробці ряду теоретичних положень і висновків, які збагачують економічну науку з вирішення проблем оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на основі узагальнення теоретичних положень та проведених досліджень запропоновано система оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства.

Окремі результати дисертаційної роботи, зокрема ті, що становлять наукову новизну дослідження, перевірені на практиці та підтверджені актами про впровадження результатів дослідження від: ДП «Антонов» (довідка б/н), АТ «Мотор Січ» (довідка № ВДГ 21264 від 11.10.2018 р.), підприємства «Авіаційна компанія «АгроавіаДніпро» Дніпропетровської міської громадської організації «Асоціація авіації ЗАНГ України» (довідка № 12/10-02 від

12.10.2018 р.), AAL Group Ltd, United Arab Emirates (довідка № 348/AA101018 від 10.10.2018 р.).

Результати дослідження використовуються в навчальній роботі факультету економіки та менеджменту Запорізького національного технічного університету при складанні програм і викладанні дисциплін «Операційний менеджмент», «Управління розвитком організацій» (довідка № 37-52/2882 від 27.09.2018 р.).

Теоретичні та практичні положення, висновки та рекомендації мають достатній рівень обґрунтованості, супроводжуються відповідним методичним і статистичним матеріалом.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи Кунаєва А.Ю., її цілісність та логіку викладу матеріалів, можна вказати і на наявність дискусійних положень.

1. Позитивно оцінюючи авторські спроби формулювання та систематизації щодо сутності і змісту системи оцінювання ефективності менеджменту промислового підприємства, мушу зазначити, що в окремих випадках такі спроби є досить дискусійними. Це стосується формулювання «оцінювання» та основних елементів системи оцінювання ефективності менеджменту організації (с. 37-40), що не дозволяє однозначно трактувати запропоновані визначення та комбінацію зазначених елементів.

2. У підрозділі 1.2 дисертації, відображаючи основні наукові підходи до оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства, доцільно було більш чітко обґрунтувати власну позицію щодо врахування специфічних особливостей саме авіабудівного авіапідприємства та вказати на її відмінність від існуючих, що надало б повноти та вагомості отриманим результатам.

3. Автором недостатньо обґрунтовано наявність та взаємне підпорядкування критеріїв та показників, які покладено в структурно-функціональну модель, в основу якої покладено системний підхід за компонентами (с. 176 – 178, рис. 1.13), що мають відображати як досягнутий на певний момент рівень ефективності, так і довгострокові перспективи зростання.

4. На нашу думку потребує додаткового обґрунтування в діагностиці внутрішньої складової ефективності менеджменту на основі процесного підходу у підрозділі 2.1 дисертації система показників, яка відображає бізнес-процеси (рис. 2.1, рис. 2.9), а також не ясно, яке відношення мають використані

економічні показники ефективності діяльності підприємства та запропоновані типові бізнес-процеси для машинобудівних підприємств (табл. 2.7)

5. В підрозділі 2.3 дисертації здобувачем представлено результати оцінки ефективності менеджменту підприємства на основі графоаналітичної моделі динамічного нормативу показників. На нашу точку зору, перш за все доцільно було сконцентрувати увагу на тих показниках, які безпосередньо застосовуються для характеристики стану, динаміки розвитку та рівня ефективності менеджменту підприємств машинобудівного комплексу, що дало б можливість сформулювати більш чітку базу для подальшого формування відповідного організаційно-інформаційне забезпечення.

6. У підрозділі 3.1 дисертації здобувачем обґрунтовано та розроблено науковий підхід до оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства та запропоновано економіко-математичну модель у формі задачі багатокритеріальної оптимізації (с.164 – 171). Погоджуючись із необхідністю застосування процесу моделювання управління підприємства, вважаємо що для доведення вірності запропонованих теоретико-методичних розробок, доцільно було їх апробувати на кількох підприємствах із сформованої у розділі 2 сукупності та представити отримані результати.

7. У ході оцінювання ефективності менеджерів в системі оцінки ефективності управління підприємством (підрозділ 3.2 дисертації) як основи для формування рекомендацій щодо доцільності проведення структурних перетворень під час розробки заходів тактичного та стратегічного напрямку, здобувач зосередив увагу на переважній більшості аспектів, що базуються на внутрішньому середовищі підприємства та компетенцій, не надаючи належної уваги зовнішньому середовищу, яке вагомо впливає на діяльність авіапідприємств підприємств (с. 187-193).

Але зазначені зауваження не носять принципового характеру і не знижують загальної високої оцінки дисертації Кунаєва А.Ю., а лише підтверджують важливість і складність теми наукового дослідження.

Відповідність роботи встановленим вимогам до кандидатських дисертацій

Дисертаційну роботу Кунаєва Артема Юрійовича «Науково-методичне обґрунтування системи оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства» можна вважати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальну науково-практичне завдання –

формування та функціонування системи оцінювання ефективності менеджменту авіапідприємств, розробки науково-методичних підходів і рекомендацій щодо підвищення ефективності управління підприємствами

Автореферат дисертації достатньо повно розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою і змістом та не містить інформації, відсутньої у дисертаційній роботі.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обгрунтовані та підтверджені результатами досліджень.

Відтак, дисертація Кунаєва Артема Юрійовича на тему «Науково-методичне обгрунтування системи оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 чинного «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор, Кунаєв Артем Юрійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіки
повітряного транспорту
Національного авіаційного університету

С. Т. Пілецька

